

درگاه

اوبش کونده برنشر اولنور

برنجی لینه : برنجی جلد

نومرو : ۸

۵ آغستوس ۳۳۷

تورک تاراجی تدهقیقاتی

« دیوان لغات الترک » نظرآ

مقارنه

« دیوان لغات الترک » که نشرین بری این زمان یکدیگر حاله مع التأسف اوندکی قیمتدار معلومات هیچ کیمسه طرفندن طولانهرق ساحه انتشاره چقار یلامدی . سساده بو مهم اثر حقنده فوآد بك ووسو مارتین هارتمان ملی تبدلر مجموعه سنده مقاله لر یازدیله . اثری لایقيله تقدیر ایدن فوآد بك مذکور مقاله سنده کتابده ساده لغتلر بولمه دیغنی محمود افندی نك جغرافیه ، استاطیره ، قواعد صرفیه ، ضروب امثاله ، اشعار کزیده دایر بر « جزیه معلومات » جمع ایتدیکنی سولیدوردی .

لکن مع الأسف بو قیمتدار معلوماتی بر آرایه طولایله حق کیمسه ظهور اتمدهدی . یالکیز اینجده کی اشعارک « نجیب عامر » بك طرفندن ترجمه اولندیغنی وقریباً نشر ایدیله چکنی فوآد بكك « تورک ادبیاتی تاریخی » اثرندن اوکره نیوروز .

محترم « کاپسلی رفعت » بكده اثری ترجمه اتمک فداکارانه بولمیش اینه ده شایان تأسف که هنوز نشر اولمادی . بوکی علمی اثرله حکومت یاردم اتمسه طبیعی نشر اولوناماز .

بز ؛ دیوان لغات الترکده تورکک عادتلرینه ، اعتقادلرینه ، صنایعنه ، قاشقانه ، طبایعنه ، اوپنلرینه ، یکارینه دایر معلوماتی بر آرایه جمع ایدیلرک آشایگی یازیلری میدان کتیردک . دیگر تاریخی وثیقه لره ده مراجعت اتمش اولسه ایدک بك اوزونجه بر تدقیق اولاجقدی . شیمدیلک دیگر اثرلره مراجعت اتمک سزین بوقمتدار معلوماتی بر آرایه طولایله حق نشر ایدیلروروز . انشاءالله ارباب تدقیق دن بری چیقارده بونون بو متفرق معلوماتی بر جوق اثرندن طولایله حق تورکک مدنیت تاریخنه دایر بر اثر میدان قویار .

*

تورکک نظرلنده خاقان الکی نفوذ انسا نلر دندی . پادشاهلرلنده آزاد قیلری ال لزولی مریت ، جنکجو اولمادی . تبعه ، خاک هرامرینی بلا اعتراض قبوله مجبوردی . حکمدار بر امر کوندردیکی وقت بونی تبلیغه آریجه برآمور واردی . بومأمور حکمدارلر دن امر آلنجه درحال آنلایر ؛ الک سریع حرکتله مسافله قطع ایدردی . آتک آرقق یورومکک محلی قالدیغنی وقت بولندیغنی موقعده دیگر بر آتله تبدیل ایدر . بورغون آتی اوراده بیر اقدردی . بودکیشدردیکی آتله (اولاغ) نامی ویریلردی .

شهر تحیاته آلیشیمان تورککده حکمدارلر مکاف بریادده اولوروردی . بو خاقان چادرلری حقنده دیگر تاریخلره بك جوق معلومات اولدیغندن

بز بوراده محمود افندی نك پادشاه چادرینک ایتکدن بایله دیغنی سولیه سنی ذکر اتمکله اکتفا ایدمکچک . شهنزاده لره « ترم » کله سیله خطاب اولوروردی . بوکله نك تورککک منقوبی جدی اولان افراسیاب اولادینه سولندیکنی دیوان لغات الترک یازیلور .

سلطانلره ده « آلتون ترم » دییه خطاب اولورور . تورک شهنزاده لرینک عنوانی ده « تکین » در . هر شهنزاده نك آدی بوکله ایله برلکده سولیلردی . سلطان خانلرله دیگر تورک قادینلری کی محیطه کوره بتمه شلردی ؛ هبسی آتله بتمکی بیلیرلردی . بتمدکاری آتله (آل) اسمی ویریلن ایتکدن تورونجی بر قوماش اورتولوردی .

تورک حکمدارینک کندیسنه مخصوص بر تقاضی واردی . بو عادت تاریخده الک اسمکی دورلرده بیلله یاشامشدی . پادشاه « الما : Elimga » اسمنده رسمی برکاتینه یازلسی لازم کلن یازیلری یازدیردی . حکمدار کاجی « الما » خاقانک فرمانلری خالص تورکجه یازاردی . بوقاریده پادشاهک داماسنک بولندیغنی سولیه مشدک . اوغوزلر آره سنده بك اسکیدن بری مستعمل اولان بو دامغیه « تفرغ : tougrag » نامی ویریلر . شیمدیکی « طغرا » کله سی « تفرغ » دن مشتق اولدیغنی بوراده بك آشکار بر طرزده کوریلور . یالکیز اوغوز تورککک قوللاندقاری بو طغرا نك نه شکله اولدیغنی مع التأسف مجهولدر .

آپانسر ظهور ایدن برایش اینجین حکمدار « قورولتای » قورایلردی : پادشاه ارکان وامرایی دعوت ایدر ، کندی عقلیه دکلی دایمده قله حرکت ایدردی . بوکا « ترغ : tertig » نامی ویریلر .

حکمدارک طورونجی رنکده ایتک قوماشدن بایرانی واردی . اوزامانلر بوقوماشه « آل » اسمی ویریلردی . بولردن باشقه پادشاهک « توغ » یدده بولورددی . توغلر حکمدارک شان وشریفله متناسب اولوب الک بپوک والک عظمتی خاقانک دوقوز توغی اولوردی . تورککک توغ دیمکله ساده بایرانی مراد اتمزلردی : توغ خاقانک قارشینده چالینان کوس وطلبل دهیمکدی . خان معین زمانلرده توغ ووردیردی .

بوعادتلره عثمائی تاریخنده ده تصادف اولندیغنی طبیعی قارنلرک معلومدر .

« دیوان لغات الترک » دن پادشاهک « اشکم : ichkum » اسمنده ، خناق شکنده آیاقدیز بپوک بز سفره سی اولدیغنی ده اوکره نیوروز .

کوچ ائسانسده ویا جنک کوننده خاقانک « برتغ : yourtoug » آدنده موقت بر وکی واردی . تورک خاقانی ملتک هر دورلو شکاتلری دیکلرین بر پادشاهدر . خاق اوکا بر طاقم عرضالار تقدیم ایدیلرک شکاتلری عرض ایدرلردی . بو عرضالاری طولایان مأمورک اسمی ده « تیانکو : teyanko » در .

نفیس صنعتلر

بزم عالم سرکسی

آلتون نقشلی چوره اوچلری ، چپکاردن کوملک کنارلری وتترک قوش قنادلر حالنده اولارله وجود ویرمیش استایول خاقی ، بوکونلرده نادیده برسرکینک تماشاسیله مشغولدر . اختیار سربلر و بیاض سرمارلک کولکسکندن بر شهر اورته سنده کوندن کونه بکیمکیز لیر کولونج اولدیغیز بوسنلر ، قدم دوقدن بکی حیاتک هبجا بخش کوزه لاککی یارامش کوردیکم بوسرکی اوطلرلنده روحک هلودن اشتیاقلری زمانه نقل اتمش ، طاشلره احترا سسز براینلیق حالنده قلب اضطرابلری سولیه ممش ، دارغین ییلدیز ایشقلری رعشه لندیرمیش ایدیلرک بپوک صنعت آتشدن برمشله بوقدر . بونکله برابر ، آقشاملری باطن کونش قارشینده یوزلرنده وحشی وسرت بر غروب طالعیه سیله حیاتک بی خبر ساعترلرلنده چالشمش ، مکدر باشلی نورک قیزلری عینی آتشین آرزوایله متحسدرلر . و بیلیورم که چونی بو اثرلری عظیم بر عمر و میت و حضور سزلی اینجده وجوده کتیردی . بنسرکی اوطلرلری دولاشیرکن دایما بونی دوشوندیم . قیزلر مژک وچو قورلر مژک محتلی بر روحله ایشله دکلی اوایلر ، البیسلر ، یاسدقلر ، دانتلار ، صدقنی آل چانطله لری اجدادک اوزاق ودارغین سیکوتندن قالمش برکوشه در . بو اوطلرلرک کیمی ، قویو ولوش بر افقندن ، کیمی ، صغنه آسمان اولان بر شاهقه دن ، کیمی ده ایاول نفسلری کی یورغوئلوق دقیقه سندن صنعت طائی کوریلور .

صنعتده « تقلید » ، صنعتکاری چوق زمان کولونج یابار . ماضیسز بر ابداع علتنه مبتلا هوسکارک اثری ایسه صویسزدر . سولیه ییم که سرکی بو آبی حکمک خیرل بر استثنائی اولدی ؛ کنج قیزلر ، کولونج بر ابداع وقورقوج بر تقلید علتنه دوشمده دن « کوزه لک » مناسنی آکلاملر و آتله لرینک اصولندن مهیج برعاله وجود ویرمشلردر . سوزلرم ، بیلنمه لیدرکه ، سرکینک بونون اثرلرینه عائد دکلدر .

قابیلیدر ، بو سیال وهبجا بخش کوزه لک عالنده اثرلری تشهر ایدن صایسز کنجلر ، عینی عالنده بپوک آدماملردن بریسی وفات ایتدیکی وقتده بیر اقدینی مالدن الایسی . پادشاهه تقدیم اولنق عادیده واردی .

پادشاه سفر وامثالی وسیله لرله بر مملکتدن دیگر مملکته نقل ایتدیکی وقت خلق کندیسنه هدیه لر تقدیم ایدردی . بو هدیه لر میاشنده بیه چک وکیه چکدن هر دورلو شیلر اولوردی . بوکا « تنکی » ده نیر ، محمود افندی « اتک : utuk » کله سنی « پادشاهه عرض اولان قصه وحاجات » دییه ایضاح ایدیلور . پادشاهه ویریلن برکینک آدیده « اجغ » در .

مسین ناسی